

Ministerieel besluit tot bescherming als monument van de voormalige abdijsite Oriënte, nu herenhoeve Vinckenbosch in Geetbets (Rummen)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering;

Gelet op het ministerieel besluit van 7 november 2013 houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen voormalige abdijsite Oriënte, nu herenhoeve Vinckenbosch in Geetbets (Rummen);

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed en gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 3 april 2014,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012:

Wegens de historische en de industrieel-archeologische waarde als monument:
De voormalige abdijsite Oriënte, nu herenhoeve Vinckenbosch, gelegen in Geetbets (Rummen), Galgestraat 59 en 60

bekend ten kadaster:

Geetbets, 2de afdeling, sectie E, perceelnummers 26C (deel), 28B (deel), 30, 33B, 33C, 33D, 33E, 34D, 34F, 34G, 35R, 37E, 37F, 38A, 39B, 39C, 127C, 128D, 128E en zonder nummer, zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde:

Gelegen in de Getevallei, op de oostgrens van Vlaams-Brabant en omarmd door een kunstmatige bocht van de Melsterbeek vormt deze rond 1850 fasegewijs door de Tiense notaris Vinckenbosch opgetrokken hoeve een unieke materiële verwijzing naar de na de Franse Revolutie grotendeels gesloopte cisterciënzerinnenabdij van Oriënte (1234-1795), waarvan de originele benaming 'Sorores domus Orientis' werd ingegeven door de oostelijke ligging ten opzichte van de iets oudere zusterabdij Maagdendal te Oplinter (Tienen). Niet alleen geïncorporeerde bouwrelicten waaronder de getoogde hardstenen Lodewijk XV- deuren en het 1722 gedateerde wapenschild van abdis Mathilde de Roest maar ook de oorspronkelijke toegangsdreef, de omgelegde Melsterbeek en het nog grotendeels - in natte of droge vorm- herkenbare grachtensysteem dat op het terrein de historische begrenzing van de site traceert, vormen opmerkelijke en betekenisvolle getuigen van een abdij die met haar uitgestrekte, over een 30-tal locaties verspreide bezittingen tijdens het ancien regime tot een van de grootste domeinen van monialen in de Nederlanden werd gerekend.

Met haar twee langgerekte woon- en bedrijfsvleugels waaronder een distilleerderij die samen met het kleine rechthoekige volume van kippenren en/of voliëre en een ovaalvormig ommuurde mestvaalt een ca. 100 meter diep, rechthoekig gekasseid erf omlijnen en daarnaast, de op enige afstand ingeplante constructies van bakhuis en dienstwoning vormt de hoeve Vinckenbosch met haar uitgebreid areaal, zowel door haar aanzienlijke proporties als afwijkende typologie een op zijn minst markant en bovendien opmerkelijk goed bewaard voorbeeld van een rond 1850 te dateren herenhoeve: een beeld dat wordt vervolledigd door een aansluitende, ca. 1 ha grote informele tuin met 1861 gedateerd zeshoekig paviljoen en enkele merkwaardige bomen waaronder een laagvertakte esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), een witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*), een bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea' op een heuveltje, en een door gele kornoeljes (*Cornus mas*) gevormd prieel.

Het afwijzen van de klassieke kwadraatstructuur en de omvangrijke koe- en varkensstallen met centrale voedergang zijn bovendien tekenend voor de modernisering en herstructurering van de landbouwbedrijven in het derde kwart van 19de eeuw toen de graanprijzen ingevolge goedkope buitenlandse invoer kelderden en er in bepaalde regio's noodgedwongen werd overgeschakeld op de meer lucratieve veeteelt.

De Middeleeuwse kanalisering van de Melsterbeek was een omvangrijke onderneming die cruciaal was voor de ontginning van de noordelijke Getevallei. De doorsteek van het interfluvium van Grazen illustreert de grote ijver die aan de dag is gelegd om de waterhuishouding te wijzigen ten behoeve van de landbouw en watermolens.

Historische, in casu architectuurhistorische waarde:

Opgetrokken in baksteen met okerkleurig geschilderd woongedeelte en witgeschilderde bedrijfsgebouwen onder pannen zadeldaken met verspringende nokhoogte is het fasegewijs, in de periode 1846-1879, gerealiseerde complex qua vormgeving bijzonder

illustratief voor de bewuste bouwperiode. Het in twee onderscheiden volumes ondergebrachte woonhuis, waaronder een met mezzanine, vormt met zijn vrijwel symmetrische ordonnantie van grote rechthoekige, beluikte vensters - deels met origineel schrijnwerk -, en zijn sobere achtergevel met dominant rondbogig traplicht een typische exponent van een midden 19de eeuw, neoclassicistisch geïnspireerd boerenburgerhuis. Dit vertaalt zich ook in het overigens enigszins stilistisch hybride interieur met zijn ranke balustertrap en historiserende marmeren schouwen.

De eveneens uit dezelfde periode daterende bedrijfsgebouwen waaronder stallingen en distilleerderij, alsook de vrijstaande dienst- of daglonerswoning met hun regelmatige ordonnantie van lichtgetoogde deuren en vensters met metalen schrijnwerk met al dan niet neerklappend bovengedeelte, karakteristieke laadvensters en dit in combinatie met een binnenstructuur van bakstenen troggewelven op l-liggers en een met schroefbouten vergaarde houten dakstructuur zijn daarnaast bijzonder illustratief voor de bedrijfsarchitectuur uit het derde kwart van de 19de eeuw.

Industrieel-archeologische waarde:

Als een goed bewaard en voor Vlaanderen uitzonderlijk voorbeeld van een maalstoel van de Luikse firma G.J. Pasteger en Fils van ca. 1900 bestaande uit een houten maalstoel op een gietijzeren onderstel die samen met de nog aanwezige transmissie-as en verschillende riemschijven een laatste getuige vormt van een eens bloeiende lokale industriële bedrijvigheid op het platteland.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009, 4 december 2009, 10 juni 2011 en 22 juni 2012 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010, 2 augustus 2011 en 27 juli 2012).

Brussel, 30 SEP. 2014

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS